

บทคัดย่อ

การฟื้นฟูกระบวนการซ่อมครามในวิถีผ้าพื้นบ้านภาคใต้ ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีกลุ่มแม่บ้านทอผ้าและกลุ่มนักเรียน เป็นฐานปฏิบัติการหลัก

ด้วยกระบวนการเรียนรู้และลงมือทำจริง โดยเริ่มต้นจากการสืบค้นภูมิปัญญาครามดั้งเดิมจากหลายพื้นที่ แล้วทำการประมวลองค์ความรู้เทคนิควิธีเฉพาะถิ่น มาทดลองทำขึ้นใหม่ตามภูมิปัญญาดั้งเดิม จากนั้นจึงทำการสรุปผลแล้วจึงทำการพัฒนาต่อยอดให้สอดคล้องกับวิถีชุมชนและสภาพแวดล้อมนั้นๆ ผลที่ได้รับโดยตรง ๓ ด้านหลัก คือ

๑. กลุ่มแม่บ้านทอผ้าบ้านแพรงหา สามารถฟื้นฟูกระบวนการซ่อมครามขึ้นได้ทุกขั้นตอน และได้พัฒนาห้องเรียนซ่อมครามในชุมชนขึ้นมาสืบสานวิถีการทำครามที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนภาคใต้

๒. โรงเรียนสทิงพระวิทยา ได้พัฒนาหลักสูตรครามเชิงบูรณาการ โดยใช้สาระวิทยาศาสตร์เป็นแกน

๓. ได้ความรู้และเทคนิควิธีเบื้องต้น ในการนำเนื้อครามและสีธรรมชาติจากใบไม้บางชนิด มาประยุกต์ใช้กับงานศิลปะ เช่น การเขียนภาพสีครามบนผ้าฝ้าย

ผลกระทบที่สำคัญยิ่ง คือ คุณค่าและความสุขที่ผู้ร่วมปฏิบัติการได้รับจากกระบวนการฟื้นฟูการซ่อมคราม ซึ่งแท้จริงคือการหวนคืนสู่วิถีพื้นบ้านรากฐานวัฒนธรรมการกินอยู่อย่างเกื้อกูลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ และส่งเสริมให้มนุษย์ได้ขัดเกลาสภาวะจิตใจตนให้สงบเย็นประณีตยิ่งขึ้น

Abstract

This field research of the revival of indigo dying methods in the Southern Thai textile tradition has been carried out along with women's weaving groups and school students as the main subjects.

Through learning and actual practicing, starting with searching for traditional wisdom in various areas, gathering of indigenous techniques in different communities, experimenting with new methods following the old ones, summarizing the results and developing to meet the communities' way of life and environment, three main achievements were met:

- 1) The weaving group of Ban Prak-Ha is capable of reviving the indigo dying method in all steps as well as the development of a learning center in the community to maintain the dying method which is very unique in the South of Thailand.

- 2) The Sathingprawittaya School has integrated the knowledge of indigo into their science curriculum

- 3) Gaining of knowledge and basic technique of how to use indigo and other natural dyes for artistic applications, e.g., indigo painting on cotton fabric

As a consequence, this field research brings about a great value to weavers and all participants in profoundly understanding and experiencing living in harmony and peace with nature.